

intrinsic human emotions, creativity, immediacy, and empathy that are essential to dance art.

AI technology can serve as a supportive tool with potential for application in dance art, which conveys uniquely human experiences and emotions through the body.

Therefore, in the field of dance education, AI should not replace the role of the educator, but rather function as a tool that helps educators guide learning more efficiently and accurately assess students' characteristics. A collaborative approach between AI and educators is a crucial point.

References

Ko Eun-sil, 2017, AI 시대의 실전형 예술교육. 한국예술교육학회 추계학술대회. 발제1.

Moonhwan Kim, 2010 문화예술교육의 의의. 서울: 댄스뷰.

Park Ji-hyun, 2017, 2017 음악교육에서 새로운 미디어 활용의 연구동향에 대한 토론문. 한국예술교육학회 추계학술대회 발표문

Alam han. 2023. 재즈 댄스 예술 활동 참여 경험에 의한 내러티브 탐구: 기혼 여성을 대상으로. 한국체육철학회지. 2023, 제31권 제4호, 148-162.

3. KELAJAK PANTOMIMALARI

Mannonov Sardor Shuxratjonovich

O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti

“Sahna harakati va jismoniy madaniyat” kafedraasi PhD, dotsent v.b.

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy pantomimaning bir qancha uslublari tahlil qilinadi. Yangi tarqalayotgan yo‘nalishlar va ularning o‘ziga xosliklari, yangi tendensiyalar o‘rganiladi. Texnologiya va xatti-harakat bilan bog‘liq muvaffaqiyatli urinishlar o‘rganiladi.

Kalit so‘zlar: Pantomima, Ultrafiolet, immersiv teatr, pantomimaning yangi tendensiyalari, xatti-harakat, plastika.

ПАНТОМИМЫ БУДУЩЕГО

Сардор Шухратжонович Маннонов

Государственный институт искусства и культуры Узбекистана

Кандидат наук PhD, доцент кафедры «Сценическое движение и физическая культура».

Аннотация: В данной статье анализируются несколько стилей современной пантомимы. Изучаются новые тенденции и их особенности, новые тенденции. Исследуются успешные попытки в области технологий и поведения.

Ключевые слова: Пантомима, Ультрафиолет, иммерсивный театр, новые направления пантомимы, поведение, пластика.

PANTOMINES OF THE FUTURE

Sardor Shukhratzhonovich Mannonov

State Institute of Art and Culture of Uzbekistan

Candidate of Sciences PhD, Associate Professor of the Department of Stage Movement and Physical Culture.

Abstract: This article analyzes several styles of modern pantomime. New trends and their features, new trends are studied. Successful efforts in technology and behavior are examined.

Key words: Pantomime, Ultraviolet, immersive theater, new directions of pantomime, behavior, plastic.

Ba'zan "Shrek", "O'yinchoqlar tarixi" yoki "Madagaskar" kabi xit kinolarni ko'rishga borganimizda u yerda haqiqatdan ham yaxshi o'ylangan sahnalar, yangiliklar bor ekanligini tushunamiz. Zamonaviy kino oqilona yechimlar, holatlar, vaziyatlar va xarakterlar asosiga qurilgan hamda u shunchaki kulguli emas, balki, katta yoshdagilar, bolalar va turli yoshdagilar uchun ham qiziqarli sahnalashtirilgan. Kinodagi shu kabi jarayonlar albatta pantomima va pantomima ssenariysiga turtki berishi, uni joyidan qo'zg'otishi kerak. Biz eski an'analarni hurmat qilishimiz, ularni asrab avaylashimiz lozim, biroq, shuningdek tarixga kirgazuvchi yangi yo'nalishlar va uslublarni ixtiro qilishimiz, qidirishimiz kerak. Biz yangi keskin burilishlardan iborat voqealar, nomerning umumiy dinamikasi tez sahnalar o'ylab topishimiz kerak deb hisoblayman.

Pantomima san'atiga ham bugungi kunga kelib turli texnologiyalar aralashmoqda. Bir tomondan yangi uslublarni paydo bo'lsa, ikkinchi tomondan mim san'atining asl mohiyati o'zgari transformatsion jarayonlar ro'y bermoqda. Buning

ijobiy va salbiy taraflarini tahlil qilish yangi uslublarning istiqbollari, yangi tendensiyalarni tiniq fonda ko‘rish imkonin beradi.

Virtual tomoshalar bugun keng tarqala boshladi. O‘z nomidan ham bilinib turibdiki ushbu pantomimalar texnologiyalar bilan bog‘liqdir. Buni birinchi bora chet eldagi Freelusion va “Front pictures” truppalari qo‘llab ko‘rishdi. Ular – dunyodagi xatti-harakatga asoslangan birinchi “3d” truppa hisoblanadi. 3d texnologiyaning paydo bo‘lishi ko‘pgina jabhalarda yangi ko‘rinish va turlarni taqdim etdi. Unga ko‘ra tomoshalarni proyeksiya hamda pantomima harakatlari tashkil etadi. 3d proyeksiyalar tomoshabinlarga ulkan imkoniyatlarni taqdim qildi. Masalan, pantomimia aktyori tasavvuridagi eshikni ochadi, 3d orqali eshik namoyon bo‘ladi va u pantomimachining harakatlariga monand tarzda ochiladi. Unda makon, zamon, libos, vaqt kabi hususiyatlar o‘zining tez o‘zgaruvchanligi va ahamiyatli emasligi bilan ajralib turadi. Tomoshabin sahnadagi obrazning xatto hayollarini ham ko‘rishi, maxsus effektlar bilan voqeani yanada ta’sirliroq his qilishi mumkin. Voqealar bo‘ladigan maydonning tez o‘zgarishi evaziga pantomimaning turli janrlari: fantastika, mistika kabilarda ishlash imkoniyatini taqdim etadi. Makon va zamonning tez-tez almashishi ham aynan pantomima san’atiga mos uslub hisoblanadi.

Tomoshabin endilikda bevosita sahnada sodir bo‘layotgan murakab muhitlarni: yomg‘irlar yog‘ishi, dengizning o‘rtasida kechadigan voqealarni, qor va izg‘irinni, koinotni va yana bir qancha inson idrok eta olmaydigan narsalarni ham “aynan” tasvirlashi mumkin. Buning evaziga tomoshabin voqea ichiga kirib qoladi. Virtual pantomima aktyori ham har bir elementni o‘ta aniq ifodalashi, harakatlar matematik tarzda ma’lum bir liniyada, oldindan sahnalashtirilgan va o‘zgarmaydigan ko‘rinishda bo‘lishi lozim. Chunki, havola etilayotgan proyeksiya va pantomima aktyorining harakatlari bir-biriga mutanosib bo‘lishi kerak. Yo‘nalish ham “ularning o‘zaro tandemi evaziga xayratga olib keluvchi” nuqtai nazarni ilgari suradi. Bunda har turdagi shovqinlar va atmosferalar yaratish orqali pantomimachining harakatlari yanada ta’sirli ko‘rinish olmoqda.

Asrning noyob ixtirosi tomoshaviyligi bilan tomoshabinni o‘zidan boshqa joyga qaray olmaydigan qilib qo‘ymoqda. Bunda spektakllar 40-45 minut, qisqa nomerlar

esa ko‘pi bilan besh daqiqa davom etmoqda. Ushbu uslubni rivojlantirish orqali pantomimaning yangi shakli dunyoga kelyapti deb o‘ylayman. Albata ushbu yo‘nalish ustida ijodiy izlanishlar davom etmoqda va uni rivojlantirish, maxsus obrazlar topish, o‘ziga hos sahnalashtiruvchi pantomim-grafistlar kashf qilish lozim hamda ushbu yo‘nalishni kelajak pantomimsi deyish mumkin.

Bundan tashqari zamonaviy pantomima tomoshalariga lazer, gologramma, qorong‘uda yonuvchi neonlar, ultrafiolet chiroqlari yordami bilan sahnalashtirilayotgan va ular asosiga qurilgan tomoshalar ham ko‘payib bormoqda.

2000 yildan keyin Tomskning “Yudi” truppasi mashhur bo‘lishni boshladi. Inglizcha “UD” so‘zini bildiruvchi guruhning nomi o‘z nomidan kelib chiqqan holda “Ultraviolet dark” deb nomlanadi. Buning ma‘nosi qorong‘uda ultrafiolet degan ma‘noni bildiradi. Bugungi kundagi teatr asrning noyob ixtirolari evaziga bizga juda ko‘p uslublar, texnik imkoniyatlarni taqdim etdi. Yudi truppasi ham o‘zining spektakl va turli tomoshalarini “Dark TEATR” (qorong‘u teatr) yo‘nalishi bo‘yicha sahnalashtiradi. Ultrafiolet chiroqlarining mahsus tiktilgan liboslar, maxsus bo‘yalgan buyumlar va ultrafioletga oid baoshqa narsalarga tushishi orqali u porlab ko‘rinadi. Yudining bu tomoshalari so‘zsiz, faqat katta xatti-harakatlar va maxsus effektlar asosiga qurilgan nomer va spektakllardan iborat. Ushbu uslubda aktyorlar akrobatika, raqs va pantomima elementlaridan foydalanadilar. Tomoshalar kompozitsion qurilmaga ega va turli rejissyorlik topilmalari evaziga tomoshabinda katta xayratni hosil qiladi. Yana shunga o‘xshash uslubni Ukrainada tashkil etilgan “Layt balans” (Chiroq balansi) truppasida ham uchratish mumkin. Layt balansning uslubi ultrafioletga asoslanmagan biroq bugungi kunda urfga aylangan: lazer chiroqlar, yonuvchan sim(neon)lar, egiluvchan chiroqlar yordamida qorong‘uda sahnalashtiriladigan, xatti-harakatga asoslangan raqs va pantomima elementlari asosidagi nomerlaridan iborat. Butun dunyoni xayratga solayotgan ushbu truppa o‘zining badiiy yaxlit nomerlariga ega. Qorong‘ulikda u yoqdan, bu yoqda paydo bo‘lib qoluvchi turli zamonaviy obrazlar orqali o‘z tomoshalarini keng ommaga taqdim etadilar.

Maxsus effektlar tufayli makon va zamon o'zgarishi, fantastik janrlardagi tomoshalarning aynan so'zsiz va harakatga asosan sahalashtirilishi yuqoridagi truppalarni tomoshasiagi asosiy omildir. Biroq zamonaviy pantomimaning bu ko'rinida aktyor yuzi va ko'zi ko'rinmaydi, uning faqat harakatlari ko'rinadi holos. Bu esa ushbu uslubning kemtik tomonidir. Zamonaviy pantomima tearining ushbu ko'rinishini shakllar teatri deb ayta olamiz.

Bu kabi pantomimalarning paydo bo'lishi teatr sohasida ulkan inqilobga sabab bo'lishi mumkin. Pantomima havaskorlari yoki uning eski ijrochilari esa mana shunday hayot yo'lida ya'ni eski mim yo'nalishida davom etishmoqda. Chunki ular pantomima bilan shug'illanuvchi kommersion yirik tashkilotlardan farqli ravishda, o'zgarishlarga qo'l urib, tavakkalchilik qilavermaydilar. Havaskorlar esa professional jamolar pantomimaning uslublarini o'zgartirmay, uning eski shaklini qattiq ushlaydi, eski shartlariga rioya qiladi deb o'ylaydilar. Biroq, bugun turli o'zgarishlar ro'y bermoqda.

Shu o'rinda qiziq bir faktni keltirmoqchimiz. So'nggi yillarda "ikki Guvnorsga bir odam" deb nomlangan asar teatr sohasida kattagina xitga aylandi. Ushbu asar "Guardian", "Independent", "Daily Mail", "The Sunday Times", "The Daily Express" hamda Sun kabi yirik nashrlarda besh yulduzlik umumlashtiruvchi bahoga ega bo'ldi. Ushbu asar 1743-yilda yozilgan Karlo Galdoni qalamiga mansub "Ikki boyga bir malay" asarining yangi ko'rinishi edi. Galdoni "komediya Del-arte" zamoniga juda yaqin vaqtda yashagan va xozir biz pantomimaning ildizidan ancha yiroqmiz. YA'ni komediya Del-arte'dan. Biroq, yangicha asar muallifi Richard Bin – xayratlanarli o'tkir zehn sohibi, sezuvchan, zamonaviy yozuvchi. 18-asrda yozilgan voqealar bugungi kunda yorqin ifodasini topdi. Bu pantomima emas, ammo, zamonaviy pantomima shiddat bilan nimaga intilishi kerakligiga misol bo'la oladi. Bu zamonaviy voqealar, hamda shu bilan birgalikda barcha eski boyliklarning bir tizimga tizilgandir.

Yangi paydo bo'layotgan barcha uslublar ham vaqtincha va o'tkinchidir. Biroq biz birgina yo'nalishga yopishib olmay xozirgi sharoitdagi aktuallikni qo'llab quvvatlashimiz va yangilarini yaratishimiz lozim. Bu kabi texnologiyalarda ehtiyot bo'linishi va doim nazardan chetda qoldirmaslik kerak bo'lgan bir jihat bor. Har doim

va hamma vaqt spektakl markazida aktyor turadi. Barcha narsa unga xizmat qilish lozim. YA'ni, zamonaviy pantomimalardagi yangi so'zsiz tilga ko'ra imo-ishora va harakatning yangi ko'rinishlari, aktyorlik ijrosini turli hil asboblari, yangicha ovoz va ritmik imkoniyatlar, yorug'lik va chiroq hamda turli texnologiyalar bilan aktyorlik ijrosini almashtirish emas boyitish imkoniyatlarini paydo qiladi. Bularning bari aktyorlik ijrosi fonida ijrochiga xizmat qilishi lozim.

Shu o'rinda Ben Krokerning quyidagi jumllariga e'tiboringizni qaratmoqchiman: O'zgarishlardan qo'rqish kerak emas. Oxirgi yuz yillik davomida texnika qanday taraqqiy etgan bo'lsa, pantomima o'shanchalik rivojlanmay qoldi. Uning rivojlanishi uchun qanchadan-qancha imkoniyatlar bo'ldi. Lekin biz nevarimizning nevarasiga ham sahnada "sen ballga borasan" degan mashhur so'zlarni aytishdan charchamayapmiz."³

Foydalanilgan adabiyotlar rshyxati:

1. Markova YE.M. V. Problemi razvitiya sovremennoy zarubejnoy pantomimi Dissertatsiya na soiskaniye uchenoy stepeni kandidata iskusstvovedeniY. Leningrad, 1987. – 63 s.
2. Slavskiy R.YE. Iskusstvo pantomimi. Moskva: Iskusstvo, 1962. – 5 s.
3. Barro. J.L. Vospominaniya dlya budushogo. (perevod L. Zavlyavoy). Moskva: Iskusstvo, 1979. – 44 s.
4. Markova. YE.V. Sovremennaya zarubejnaya pantomima. Moskva: Iskusstvo, 1985. – 104 s.
5. Do'sanov R.R. Oriental Art and Culture. Scientific Methodical Journal. 2024. Aprel. B.601-604.
6. ДҮСАНОВ P.P. The multidisciplinary journal of science and technology. Volume-4. 2024 yil, B.191-195
7. Tavakulovna, M. D., Vidami, O. O. I. U. M., & Sporta, V. (2019). Sisteme Nepreryvnogo Obrazovaniya. Uchenyye Zapiski Universiteta Lesgafta, (7), 173.
7. Mannonov S.Sh. International Bulletin of Applied Sciences and Technology. 08.04.2023. B. 277-281.
8. Mannonov S.Sh. International Journal of Inclusive and Sustainable Education. Volume 2 April -2023 No 4.B.12-14.

³ https://en.wikipedia.org/wiki/James_Thi%C3%A9rr%C3%A9

Internet saytlari:

1. <https://freelusion.com>
2. <https://wikipedia.org>

4. JISMONIY TARBIYA VA SPORT FANIGA RAQAMLI VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ORQALI O‘QUVCHILARNING JISMONIY MADANIYATINI OSHIRISH YO‘LLARI

Mamirova Dilaram Tavakulovna

O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti “Sahna harakati va jismoniy madaniyat” kafedrası dotsenti

Jumanazarov Zohidjon Eldor o‘g‘li

O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti Xalq ijodiyoti fakulteti “Madaniyat va san’at sohasi menejmenti” ta’lim yo‘nalishi 2-kurs talabasi

zohidjonjumanazarov7@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada jismoniy tarbiya faniga raqamli va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali o‘quvchilarning jismoniy madaniyatini oshirish yo‘llari o‘rganilgan. Tadqiqotda, zamonaviy texnologiyalar, jumladan virtual reallik (VR), fitnes ilovalari va mobil ilovalar yordamida talabalar orasida jismoniy faollikni oshirish va sog‘lom turmush tarzini rivojlantirishning samarali usullari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish talabalar orasida darslarga qiziqishni oshirish, jismoniy faollikni kuchaytirish va umumiy sog‘lom turmush tarzini rivojlantirishga katta yordam beradi.

Kalit so‘zlar: jismoniy tarbiya, raqamli texnologiyalar, innovatsion texnologiyalar, Virtual reallik, fitnes ilovalari, texnologiyalarni qo‘llash, fitnes trekerlar, smart soatlar, interaktiv darslar, sport o‘yinlari.

Abstract. In this article, ways to improve the physical culture of students by introducing digital and innovative technologies to the science of physical education are studied. The study examines effective ways to increase physical activity and promote